

**З ІСТОРІЇ ВІЙСЬКОВИХ З'ЄДНАНЬ
РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У XVIII ст.
РЕГІМЕНТ ЛАНОВОЇ ПІХОТИ (1729-1755 рр.)**

Історія військових з'єднань іноземних держав на території України залишається однією з найменше досліджених. Особливо це стосується доби Речі Посполитої, коли на українських землях була розташована значна частина підрозділів коронної армії. Завдання цієї статті дослідити історію одного з таких підрозділів — регіменту ланової піхоти, створеного наприкінці 1720-х рр. для захисту південно-східного (українського) кордону Корони. Джерелами для написання цієї роботи послужили рукописні матеріали (близько 2000 аркушів), які виникли внаслідок створення регіменту та його діяльності в 1729-1755 рр. За змістом документи поділяються на дві групи: меншу складають матеріали, що стосуються адміністративно-організаційних справ регіменту, а більшу — фінансова документація. Матеріали є частиною особистого архіву шефа регіменту Я.Тарло і зберігаються у складі фонду Лянцкоронських в Центральному державному історичному архіві України у Львові.

На підставі сеймової конституції 1578 року¹ і пізніших королівських статутів у Речі Посполитій наприкінці XVI ст. була створена вибранецька (ланова) піхота — піша міліція, яка складалася з селян, що мешкали у королівщинах. Кожен двадцятий лан у королівських володіннях звільнявся від будь-яких податків і повинностей щодо державці королівщини. Замість цього осаджений на цьому лані селянин був зобов'язаний до військової служби в хорутві свого воєводства певної пори року або під час воєнних кампаній. До війська вибранець мав ставати з відповідним озброєнням і забезпеченням, не отримуючи за це жодної винагороди, натомість селяни з інших 19 ланів виконували його повинності. У 1596 р. в Речі Посполитій налічувалося 2306 вибранців², однак протягом XVII ст. їх чисельність швидко падала внаслідок захоплення державцями королівщин вибранецьких ланів. У результаті, незважаючи на численні постанови сеймів, вибранецька піхота в першій чверті XVIII ст. перебувала в повному занепаді. Вже сейм 1717 р., за рішенням якого була проведена загальна реформа польської армії, зайнявся реорганізацією ланової піхоти. Було навіть складено проект, у якому підкреслювалося, що „*robur militiae na piechotnym consistit żołnierzu*“. Планувалося провести реінтеграцію вибранецьких ланів та осадження на них солтисів, які мали платити щорічно 100 злотих на утримання спеціального піхотного підрозділу. Проект цей однак не був затверджений на сеймі 1717 р.³

Вальний сейм 1726 р. у Гродно прийняв постанову „*Ordynasya piechoty łanowej*“⁴. Згідно з нею передбачалося створити новий регімент піхоти

¹ *Volumina legum*. Petersburg, 1859. T. 2. S. 190.

² *Górski K. Historia piechoty polskiej*. Kraków, 1893. S. 26.

³ *Nycz M. Geneza reform skarbowych sejmu niemego. Studium dziejów skarbowo-wojskowych z lat 1697-1717*. Poznań, 1938. S. 224-226.

⁴ *Volumina legum*. T. 6. S. 212-213.

іноземного строю, утримувати який мали за рахунок вибранецьких ланів, з кожного з яких надходило б на рік по 100 злотих. Сплата мала відбуватися без зволікань, протягом двох тижнів двома ратами (разами) за рік — 15 березня та 15 вересня, починаючи з 15 вересня 1727 р.: гроші повинні були надходити з Великопольської провінції до Пйотркува, з Малопольської — до Любліна. Збір грошей мали проводити офіцери регіменту, які вербувалися тільки з осілої католицької шляхти за гетьманською рекомендацією. Розшук та відновлення чисельності вибранецьких ланів доручалося провести Радомській комісії скарбового трибуналу⁵. Усі державці та старости, під страхом штрафу в 1000 гривен за кожний прихований лан, зобов'язані були подати дані до комісії, яка, перевіривши старі люстрації, тарифи та звіти ротмістрів, мусила скласти нову тарифу всіх ланів і передати її до коронного скарбу. З цього моменту солтиси⁶ в королівських володіннях звільнялися від будь-яких зобов'язань перед ротмістрами. 60 чоловік з новоствореного регіменту передбачалося включити до складу залоги краківського замку під команду тамтешнього старости. Усі справи, пов'язані зі створенням ланового піхотного регіменту, мала врегулювати Радомська комісія скарбового трибуналу.

Створення регіменту фактично розпочалося лише в 1729 р., оскільки гроші, зібрані⁷ з вибранецьких ланів першими трьома ратами (вереснева 1727 р., березнева і вереснева 1728 р.) мали бути передані генералу коронної артилерії на укріплення фортець Кам'янця-Подільського і Окопів Св. Трійці⁸. 7 вересня 1729 р. королем був виданий патент Янові Тарло⁹ на

⁵ Коронний скарбовий трибунал був створений на початку XVII ст. Займався скарбовими та військовими справами. До початку XVIII ст. засідання його комісій відбувалися в різних містах Корони. Від 1717 р. скарбовий трибунал збирався в Радомі від першого понеділка по св. Станіславі (8 травня) на 6 тижнів. До його складу входили комісари від сенату та від воєводств і земель, обрані на місцевих сеймиках. З 1736 р. засідання трибуналу проводились щороку, відтоді до його складу були введені 4 військові комісари (2 — від підрозділів польського строю, 2 — від підрозділів іноземного строю). У 1764 р. замість скарбового трибуналу були створені 2 комісії — скарбова та військова (*Kitowicz J. Opis obyczajów za panowania Augusta III. Wrocław ect., 1970. S. 233-239; Rafacz J. Trybunał Skarbowy Koronny // Kwartalnik Historyczny. Lwów, 1924. R. 38. S. 413-455.*)

⁶ За своїм юридичним становищем вибранецтва були близькі до солтиств і тому їх часто в джерелах називають солтиствами, хоча ніякого стосунку до поселень на німецькому праві вони не мали. Іноді, також безпідставно, вибранецтва в джерелах називають війтівствами (*Kielbicka A. Studia nad sołtystwami w województwie krakowskim w XVI-XVIII w. Toruń, 1964. S. 34-43.*)

⁷ Очевидно, гроші збирали ротмістри, які раніше очолювали вибранецькі загони, і передавали їх офіцерам коронної артилерії.

⁸ Центральний державний історичний архів України у Львові (далі — ЦДІА України у Львові), ф. 181 (Лянцкоронські), оп. 2, спр. 2775, арк. 5-6, 10-13.

⁹ Ян Тарло (+1750), литовський підстолий в 1715-1720 рр., люблінський воєвода в 1719-1730 рр., сандомирський воєвода в 1736-1750 рр., генерал подільських земель з 1728 р., медицький, грабовецький, ясельський і сокальський староста, генерал-лейтенант коронних військ з 1717 р. (*Urządnicy województwa podolskiego: Spisy / Oprac. K. Przyboś. Kraków, 1994. S. 207; Genealogia. Tablice / Oprac. W. Dworzaczek. Warszawa, 1959. Tab. 132.*)

створення ланового піхотного регіменту за іноземним (німецьким) типом¹⁰. Згідно з ординансом генерального регіментаря коронних військ Станіслава Понятовського від 9 вересня 1729 р. Ян Тарло отримав право рекрутувати одного чоловіка на кожні два лани і сформувати до весни 1730 р. в Ополю-Любельським найманий регімент¹¹. Зі складу регіменту було відразу вилучено 60 чоловік (і 100 ланів на їх утримання у краківському воєводстві) для краківського гарнізону, а також жовнірів, які охороняли від опришків прикордонні території в Перемиській та Сяноцькій землях¹². Планувалося розквартирувати підрозділи регіменту у фортецях Кам'янця-Подільського, Летичева і Окопів Св. Трійці¹³.

Внутрішня структура регіменту була типовою для коронної армії, хоча мала певні особливості. Основною проблемою польської армії XVII-XVIII ст. були питання її фінансового утримання. Тому внутрішня структура нового регіменту відображала не тільки військовий устрій, а й систему фінансування регіменту.

У 1726-1729 рр., коли процес створення регіменту був призупинений, послідовно з'явилося кілька проектів його внутрішнього устрою та розподілу ставок утримання (порцій)¹⁴. Початковий проект, підписаний великим коронним гетьманом¹⁵, передбачав формування у складі нового регіменту штабу та 4 компаній (хоругв), які разом становили б 466 чоловік і 668 порцій¹⁶.

Остаточний варіант („Status nowego Regimentu Piechoty Łanowej“) передбачав створення регіменту з 6 компаніями та штабом загальною чисельністю 426 осіб з 666 порціями. До штабу мали входити полковник (утримання 24 порції), підполковник (14 порцій), майор (12 порцій), квартирмейстер (8 порцій), ад'ютант (8 порцій), регіментсфельдшер (6 порцій), капелан (2 порції), 6 музикантів (12 порцій), хорунжий (4 порції), фурієр (1,5 порції), фельдшер (2 порції), 6 капралів (по 1,5 порції), 3 добоші (по 1 порції), 50 жовнірів (по 1 порції)¹⁷.

Після формування регіменту обрахунок витрачених порцій („Likwidacja“) проводився за кожний попередній рік (від 1 травня до 30 квітня, щоквартально — у травні, серпні, листопаді та лютому) і повинен був офіційно затверджуватися на Радомському скарбовому трибуналі, після чого заносився до коронного скарбу.

¹⁰ ЦДІА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 2775, арк. 4-17.

¹¹ Там само. Арк. 8-9.

¹² З 70-х рр. XVII ст. вибранці з Перемиської та Сяноцької земель за рішенням місцевих сеймиків утворили земську прикордонну сторожу (*praesidium*) під керівництвом окремих ротмістрів для захисту від нападів банд опришків та розбійників з боку Угорщини та Волощини (*Gerlach J. Chłopi w obronie Rzeczypospolitej. Studium o piechocie wybranieckiej. Lwów, 1939. S. 163-167*).

¹³ ЦДІА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 2775, арк. 10.

¹⁴ Офіційно одна порція на рік налічувала 200 злотих (*Górski K. Historia... S. 68-72*).

¹⁵ Очевидно, ним був Станіслав Жевуський (*Urzednicy centralni i nadworni Polski XIV-XVIII wieku: Spisy / Oprac. K. Chłapowski, S. Ciara i in. Kórnik, 1992. S. 44*).

¹⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 2763, арк. 34-35.

¹⁷ Там само. Спр. 2763, арк. 36-39.

Перша ліквідація (від 1 травня 1729 р.) була затверджена в 1730 р.: регімент витратив 672,5 порції. Їх розподіляли між штабом і 6 компаніями регіменту так: штаб — 130 порцій, лейбкомпанія полковника Я. Тарло — 91 порція, компанія оберстлейтенанта М. Шембека — 91 порція, компанія майора Т. Джулі — 90 порцій, компанія капітана А. Тарло — 89 порцій, компанія капітана Ю. Подоського — 93 порції, компанія капітана Ф. Рудзінського — 94,5 порцій¹⁸.

Регулярно (щороку) ліквідації почалися проводитися з 1737 р.

Реальний склад і структура регіменту відрізнялися від того стану, який відображений у ліквідаціях, оскільки метою останніх був розподіл порцій; і тому в них, переважно, вказувалися лише ті посади і особи, які отримували порції.

Шефом регіменту в 1729-1750 рр. був Я. Тарло. Після його смерті керівництво тимчасово обіймав А. Тарло¹⁹, а в 1751 р. шефом став А. Коссовський²⁰.

Полковником регіменту був у 1729-1742 рр. шеф регіменту Я. Тарло, одночасно з ним у 1732-1751 рр. — А. Тарло. 1 серпня 1751 р. полковником став С.Понятовський, а в 1754 р. в регіменті було вже 3 полковники: С. Понятовський, І. Подоський і Ю. Янковський.

Крім полковника, до складу вищого штабу входили: оберстлейтенант (підполковник), майор, агреговані капітани, регіментсквартирмейстер, ад'ютант, капелан, аудитор (член військового суду). При штабі отримували також порції позаштатні (*supernumerarius*) поручники та хорунжі, якщо не було вакансій у компаніях.

До нижчого штабу входили регіментсфельдшер, регіментсцирульник, 6 підхорунжих, 6 гобоїстів, вагенмейстер (обозний), регіментсдобош, регіментсфайфер, регіментспрофос, штекенкнехти²¹, а також возниця з возом і 4 конями під штабну канцелярію. З кінця 30-х рр. частина цих посад при штабі зникає, оскільки територіальне розпорошення підрозділів регіменту робило недоцільним існування цих загальнорегіментованих посад (їх функції виконують відповідні посадові особи в компаніях).

Регімент поділявся на 6 компаній або хоругв. Кожна компанія складалася з двох частин: компанійний штаб (так звана „*mala primatełana*“) та гемейнів (рядових). До складу компанійного штабу входили: капітан²² (отримував 12 порцій), поручник (6 порцій), хорунжий (4 порції), два сержанти (по 2 порції), підхорунжий (1,5 порції), фурієр (до 1742 р. отримував 2,5

¹⁸ *Górski K. Historia... S. 87-88.*

¹⁹ Адам Тарло (*1708-1772), син гощинського старости Юзефа Тарло, гощинський, бжеговський і скальський староста, з 1750 р. генерал-майор коронних військ (*Genealogia. Tablice... Tab. 132*).

²⁰ Антоній Коссовський (*1701-1771), гербу Доленга, надворний коронний підскарбій у 1744-1762 рр., великий коронний референдарій у 1764 р., великий коронний секретар у 1764-1771 рр., серадзький староста в 1748-1753 рр. (*Polski Słownik Biograficzny* (далі — PSB). Wrocław etc., 1968. Т. 14. S. 309-311).

²¹ З 1742 р. було впроваджено посаду ще одного штекенкнехта — для окопської команди (ЦДІА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 2780, арк. 20).

²² Капітан компанії мав чин актуального капітана, на відміну від агрегованих капітанів, які не були командирами компаній, а лише виконували їхні функції.

порції, потім 1,5 порції), фельдшер (цирульник; отримував 1,5 порції), 2 капрала (по 1,5 порції), файфер (1 порція), 2 добоші (по 1 порції). Іноді до компанійного штабу включали також теслю (1 порція)²³ та возницю разом з возом і 4 конями (7 порцій). В 1739-1740 рр. у кожній компанії виділялось по 1 порції на відновлення зброї, а з 1750 р. по 2 порції на зброю. Гемейни, кількість яких у компаніях змінювалася від 30 до 50, отримували по 1 порції. Більше порцій нараховувалось компаніям, капітанами яких були шеф-регіменту та штабсофіцери.

Капітанами компаній впродовж 1729-1755 рр. були: I компанія — в 1729-1750 рр. шеф Я. Тарло, в 1750-1751 рр. капітан К. Тарло, з 1751 р. шеф А. Коссовський; II компанія — в 1729-1751 рр. капітан (потім полковник) А. Тарло, з 1 серпня 1751 р. полковник С. Понятовський; III компанія — в 1729-1744 рр. майор (згодом оберстлейтенант, з 1738 р. полковник) Т. Джулі, в 1744-1748 рр. майор Г. Геннінг, в 1748-1754 рр. капітан (майор з 1751 р.) М. Джулі, з 1754 р. оберстлейтенант К. Тарло; IV компанія — в 1729-1730 рр. оберстлейтенант М. Шембек, в 1730-1751 рр. капітан (оберстлейтенант з 1744 р.) Ф. Ідзіковський, в 1751-1754 рр. оберстлейтенант А. Мйончинський, з 1754 р. капітан Ю. Мйончинський; V компанія — в 1729-1739 рр. капітан Ф. Рудзінський, з 1739 р. капітан (з 1746 р. майор, з 1754 р. полковник) Ю. Янковський; VI компанія — в 1729-1751 рр. капітан (згодом майор, з 1739 р. оберстлейтенант) Ю. Подоський, з 1751 р. оберстлейтенант І. Подоський.

На відміну від інших піших регіментів іноземного строю, розташованих як на українських, так і на польських землях, лановий регімент не мав постійного та єдиного місця дислокації: поділений на команди, він був розкиданий по містах і фортецях у різних куточках Корони. Ці команди умовно можна поділити на дві групи.

До першої групи належали чисельні та сталі команди, розташовані на українських землях, зокрема на Поділлі та в Білій Церкві.

На Поділлі були розміщені дві команди ланового регіменту: одна в Летичеві, друга в 1732-1736 рр. у Кам'янці і Довжку²⁴, з 1738 р. в Окопах Св. Трійці. У січні-березні 1733 р. на Поділлі (в Летичеві і в Довжку) перебувало 68 чоловік: хорунжий, 4 сержанти, 2 фурієра, 2 фельдшера, капрал, кадет, 4 добоші, 2 файфра та 51 гемейн²⁵. У серпні 1733 р. загін у Довжку налічував 14 чоловік²⁶. Очевидно, що більшість жовнірів та офіцерів була передислокована до Кам'янця. У вересні 1734 р. кам'янецька команда ланового регіменту налічувала 124 особи (11 осіб зі складу штабу і 113 осіб зі складу компаній)²⁷. Крім того, поблизу Кам'янця перебувала команда поручника Войниловича в Довжку (1735 р.)²⁸.

²³ Теслю вважався жовнір, який виконував теслярські роботи. Його звільняли від несення вартової служби та деяких інших обов'язків.

²⁴ Село Довжок (польськ. Dłużek), розташоване за кілометр на захід від Кам'янця, належало до Кам'янецького староства.

²⁵ ЦДІА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 2763, арк. 8.

²⁶ Там само. Спр. 2763, арк. 9.

²⁷ Крижун М. Г. Люстрація Кам'янця-Подільського 1734 р. (до питання про житловий фонд українського міста у XVIII ст.) // Український археографічний щорічник. К., 1993. Вип. 2. С. 214.

²⁸ ЦДІА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 2763, арк. 16.

Білоцерківська команда в 1732-1733 рр. налічувала 36 осіб: поручник Кронберг, хорунжий, 2 капрала, 32 гемейни²⁹.

З 1738 р. головною та найчисельнішою командою регіменту стала команда, розташована як гарнізон в Окопах Св. Трійці під командуванням майора Г. Геннінга³⁰. Йому підпорядковувалися також команди в Летичеві, Білій Церкві та Львові. Протягом 1738-1739 рр. окопська команда складалася з 8 офіцерів, 3 сержантів, 3 підхорунжих, 3 фурієрів, фельдшера, 9 капралів, 5 файфрів, 8 добошів, 116 гемейнів і ксьондза-капелана³¹. Унтер-офіцерський і жовнірський склад майже не змінювався протягом 1739-1742 рр.

Львівська команда протягом 1743-1745 рр. налічувала 12 чоловік (сержант, фельдшер і 10 гемейнів)³². Очолював її сержант Лагунський, нагляд здійснював капітан Крейцер, очевидно зі складу місцевого гарнізону. Вона підпорядковувалася майору Г. Геннінгу, однак фінансувалася безпосередньо зі скарбу регіменту (на відміну від білоцерківської та летичевської команд).

До другої групи належали команди, які, як правило, не мали сталої чисельності, складу та місця розташування і використовувалися для потреб шефу регіменту під час його роботи в сеймах, сеймиках, комісіях тощо.

Основною тут була команда, розташована в Ополю-Любельським, де в 1729-1730 рр. був сформований регімент. Опольська команда була постійною: до її складу належали — унтерштаб (нижчий штаб), лейбкомпанія та — періодично — інші частини регіменту. У лютому 1733 р. до її складу належали: 5 оберофіцерів, 8 унтерофіцерів, 2 добоші, 3 файфри, 42 жовніри³³. У першій половині 1743 р. до складу опольської команди належали фельдфебель, 2 капрала, підхорунжий, гобоїст, добош і 14 гемейнів під керівництвом ад'ютанта К. Богданського³⁴.

Тимчасові команди регіменту існували в таких містах Корони: Пйотркув, Люблін, Варшава, Гродно, Радом, Красічин, Сокаль, Турск, Опатув, Хелм, Черняков, Злочів, Петравін, Медика та в інших³⁵.

Основною проблемою, яка постала перед Радомським скарбовим трибуналом під час створення регіменту і в перші роки його існування, було встановлення чисельності і місцезнаходження вибранецьких ланів, значна частина яких була прилучена до староств і держав. Хоча у патенті Я. Тарло вже вказувалась кількість ланів (1167 осілих і 164 пустих)³⁶, визначених Комісією, але це число не було певним, про що свідчить деклара-

²⁹ Там само. Арк. 5-6.

³⁰ Там само. Арк. 12-13.

³¹ Там само. Спр. 771, арк. 3.

³² Там само. Спр. 2771, арк. 33.

³³ Крім того, зі складу опольської команди унтерофіцер і 4 жовніри відправлено за дезертирами, 4 жовніри знаходились в Ключкевичах, 2 жовнірів командировано до угорців і 1 жовнір був хворим. Разом опольська команда нарахувала 71 чоловік (Там само. Спр. 2783, арк. 82).

³⁴ Там само. Спр. 2770, арк. 11.

³⁵ Там само. Спр. 2768, арк. 23-32; спр. 2771, арк. 27-31.

³⁶ Там само. Спр. 2775, арк. 15.

ція головного суду Скарбового Коронного Трибуналу 1731 р., у якій говориться про необхідність проведення ревізії ланів³⁷.

Для визначення кількості і місцезнаходження вибранецьких ланів (а також солтиств і вйтівств) Радомська комісія отримувала дані про них для кожного воєводства і за цими даними намагалася вивести максимальне число ланів. Цифри ж щодо кількості ланів у кожному воєводстві помітно різнилися. Це було пов'язано з тим, що інформація надходила з різних джерел.

По-перше, це були результати ревізії варшавського підкоморія Опацького³⁸, який у 1650 р. згідно з постановою сейму 1649 р. збирав по 60 злотих з одного вибранецького лану і з загальної суми 1099,5 ланів зібрав 58655 злотих 4 гроші³⁹. Були взяті дані і з книг екзакції вибранецького податку з 1650 р., які трохи відрізнялися від наведених вище цифр — 1058 ланів⁴⁰.

По-друге, існували спеціальні реєстри із зазначенням осілих і пустих ланів (відповідно, 818,5 і 164), подані до комісії ротмістрами, які до 1726 р. очолювали хоругви вибранців (кожний зі свого воєводства)⁴¹. Також Краківське воєводство подало кількість солтиських ланів — 130. Із трьох воєводств надійшла інформація про кількість вибранців (і, відповідно, ланів), які продовжують виконувати військову повинність: у Краківському воєводстві — 136 вибранців, у Познанському і Каліському — 89,5 ланів⁴².

З цих даних комісія і визначила в 1727 р. таку кількість (звичайно, якомога більшу) ланів для кожного воєводства⁴³:

Воєводства	Лани
Познанське і Каліське	89,5
Іновроцлавське	5
Бжесько-Куявське	19,25
Серадзьке (з Велюнською землею)	20,25
Ленчицьке	17,5
Краківське	136
Сандомирське	91
Люблінське	39
Руське	147
Волинське	14
Подільське	30,75
Белзьке	79
Плоцьке	8
Мазовецьке	129,5
Равське	37
Підляське	168,5
Прусські воєводства	146
Разом	1177,75

³⁷ Там само. Арк. 19.

³⁸ Напевно Зигмунт Опацький, варшавський підкоморій в 1623-1654 рр. (PSB. T. 24. Wrocław etc., 1979. S. 1-72).

³⁹ ЦДА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 2764, арк. 1.

⁴⁰ Там само. Спр. 2775, арк. 4.

⁴¹ Там само.

⁴² Там само.

⁴³ Там само.

Хоча ці цифри і лягли в основу системи збору і контролю ланового податку, вони, проте, не залишалися без змін. Вже в 1728 р. до них долучили ще 9,5 ланів, а на початку 1729 р. в книгах екзакції до переліку ланів у кожному воєводстві було додано ще один їх список (аксеса). Цифри в цих додаткових списках не завжди були чіткими. Незважаючи на збільшення загальної кількості ланів, суттєвого впливу на реальний обсяг ланового податку вони не мали: зібрати гроші з цих ланів, як правило, не вдавалось. Крім цього, у книгах основного списку ланів опинилися землі, що були приватними або духовними володіннями — після 1729 р. їх вилучили і більше до переліків не вносили. Загальна сума вибранецьких ланів, згідно із тарифою скарбового трибуналу, досягала 1475, але 395 з них були порожніми. Залишалось 1080 ланів, з яких щороку до каси ланового регіменту мало надходити 108 тисяч злотих, але, як зазначалося в меморіалі про інтереси ланового регіменту, „одні солтиси зубожіли, інші розійшлися“⁴⁴. У результаті каса регіменту навіть за сприятливих умов отримувала не більше 90 тисяч злотих на рік⁴⁵.

Безпосередньо збір ланового податку здійснювали офіцери регіменту двома ратами на рік (у березні та вересні), можливо, через гродські канцелярії. Офіцери видавали розписки — квити за вибрані гроші. З набраних грошових сум частину вони залишали собі на платню (gaża), і жовнірам та молодшим офіцерам, що їх супроводжували під час екзакції (збору ланового податку), на утримання (lepung).

Грошові суми та звіти передавалися до каси регіменту, якою завідував регіментсквартирмейстер. Досить часто офіцери, не відправляючи до каси, передавали гроші за квитами шефу регіменту або за наказами старших офіцерів безпосередньо на потреби регіменту (наприклад, зібрані в українських землях гроші відразу передавали до рук майора Г. Геннінга, на потреби команди в Окопах Св. Трійці). Офіцери, які збирали гроші по воєводствах, майже щоразу змінювалися (виняток — Подільське воєводство).

Регімент ланової піхоти, який був найменшим серед піших регіментів іноземного строю коронної армії, суттєво не впливав на стан оборони південно-східних кордонів Речі Посполитої і не відігравав особливої ролі в політичному житті держави. Натомість, завдяки системі фінансування, мобільності та розпорошенню своїх загонів, лановий регімент був значною мірою інтегрований у соціально-економічне життя українських земель.

⁴⁴ Там само. Спр. 2770, арк. 26.

⁴⁵ Там само. Спр. 2771, арк. 51-54.